

▣ **Системи за управление на околната среда (СУОС)**

СУОС е част от цялостната управленска система на предприятието. Тя включва организационната структура, планирането, отговорностите, практиките, процедурите, процесите и ресурсите за реализация и поддръжка на управлението на околната среда. В нея се прилагат мениджърски похвати, които планират, развиват, реализират, постигат, оценяват, поддържат и подобряват фирмената политика, свързана с околната среда, фирмените цели и насоки за развитие.

Понастоящем успешно развиващите се фирми все повече се опитват чрез умело прилагане на управленски механизми да използват по най-добрия начин предоставените им възможности и да намалят рисковете.

Под “риск” се разбира заразяване на продукта, вследствие на което той е бил неприемлив за пазара; проблем със замърсяване на природен ресурс, което би довело до отрицателен имидж на компанията; както и вредното въздействие на замърсител върху работниците и местното население.

Под “възможност” може да се разбира икономията на енергия и суровини; намаляване на себестойността на продукцията чрез рециклиране на отпадъците, както и продажба на различни продукти с високо качество.

Целта на СУОС е предпазването от отрицателно въздействие върху околната среда, подпомагане на дейности и действия, подобряващи екологичното състояние на дадено предприятие. Въпреки, че може да се очаква известно подобрене на работата по опазване на ОС дори само от приложения систематичен подход, СУОС е само инструмент който дава възможности на организацията да достигне и систематично да контролира желанието от нея равнище на работата по опазване на околната среда.

Всяка дадена организация трябва да има възможност да:

Системи за управление на околната среда

Написано от

Сряда, 21 Декември 2011 14:57 -

- Опреди политика по опазване на околната среда, подходяща за нея;
- Индетифицира аспектите по опазване на ОС, произтичащи от минали, настоящи или планирани дейности, продукти или услуги, да определи значимите въздействия върху околната среда.
- Индетифицира съответните законодателни и нормативни изисквания.
- Определи приоритетите и определи подходящи цели и задачи на опазването на ОС.
- Въведе организационна структура и една или повече програми за реализиране на политиката и достигане на целите и задачите.
- Улесни дейностите по планирането, контрола, наблюдението, коригиращите действия, одита и прегледа, за да е сигурно, че политиката се реализира, и че СУОС продължава да е подходяща.
- Да е в състояние да се адаптира към променящите се обстоятелства.

□ Елементите, които изграждат СУОС са:

□ разработване на екологична политика

□ изработване на екологични програми или План за действие

□ въвеждане и функциониране на организационна структура за изпълнение на предвидените действия

□ интегриране на управлението на ОС в производствената дейност чрез развиване на екологични процедури, включително и обучение на персонала

□ провеждане на екологичен мониторинг, вътрешни проверки и коригиращи действия

□ извършване на екологични одити за проверка на прилагането на системата

Системи за управление на околната среда

Написано от

Сряда, 21 Декември 2011 14:57 -

□ Независимо от различията в различните видове организации СУОС включва набор от следните основни компоненти:

□ Базова структура на СУОС:

Базовата структура на СУОС е регламентирана в стандарт ISO 14001 “Системи за управление на околната среда-спецификация с ръководство за ползване”.

ISO 14001 е международен стандарт, който съдържа изискванията към Системите за управление на околната среда. Тази система позволява на всяка организация да контролира и непрекъснато да намалява вредните въздействия от дейността си върху околната среда.

Внедряването на Система за управление на околната среда в съответствие с изискванията на ISO 14001 спомага за устойчивото развитие на бизнеса, въз основа на:

- определяне на аспектите на околната среда, върху които организацията оказва вредни въздействия
- въвеждане на регламент за действие в извънредни ситуации
- познаване и спазване на разпоредбите на националното законодателство в областта на екологията
- нарастване на доверието на клиентите на организацията

Организацията може да използва собствени ресурси в зависимост от своята подготвеност или да привлече независим консултант, съдействие може да се получи чрез обучение на персонала от външен лектор.

След като системата бъде внедрена, за да може да започне сертификационния процес, системата трябва да бъде развивана и проверявана, да притежава достатъчен обем доказателства, които ще бъдат използвани при сертификацията. Необходимо е да са били проведени вътрешни одити и прегледи от ръководството.

□ Системата за управление на околната среда се базира на

следните общи принципи:

- политика по околната среда;
- планиране по отношение на общите аспекти на околната среда, правните и други изисквания, общите и конкретни цели;
- внедряване и функциониране на системата, включително структура и отговорност; обучение, осъзнаване и компетентност; обмен на информация; документиране и управление на документите; оперативно управление; готовност за извънредни ситуации и способност за реагиране.
- проверка и коригиращи действия, мониторинг и измерване; превантивни действия; записи и одит на системата.
- преглед от ръководството.

Обхватът на системата е различен и може да включва въздухът, водата, земята, природните ресурси, флората, фауната, хората и техните взаимодействия, в която една организация осъществява дейността си.

Планиране

Планирането включва разглеждането на следните видове аспекти: ОС, определяна на екологична политика, закони и други изисквания, дългосрочни и краткосрочни цели, програма за УОС. Програмата обикновено засяга всички етапи на производствения процес от обезпечаване на суровините до получаване на готовата продукция и съответно отпадъците. Тя може да бъде със значителна сложност и да изисква дори построяване на нов цех за вторична преработка на отпадъчните продукти.

□ *Политика за опазване на околната среда*

Политиката по опазване на околната среда е база за внедряване и усъвършенстване на системата за управление. Върху нея се изграждат целите и задачите на фирмата.

Политиката трябва да бъде ясно формулирана, за да бъде разбрана от вътрешните заинтересовани страни, да се преразглежда и преработва периодично, за да отразява променящите се изисквания и постижения.

Основните изисквания на фирмата са да определи своята политика по опазване на околната среда:

- Да е известна на широката общественост;
- Да е документирана, внедрена, поддържана и да бъде известна на всички служители;
- Да включва ангажименти за съответствие със законодателството, разпоредбите, както и за други специфични изисквания, които важат за фирмата;
- Да дефинира рамката за установяване и преглед на целите и задачите по опазване на околната среда;

□ *Аспекти на опазването на околната среда*

Управлението на фирмата трябва да индетифицира екологичните опасности, да анализира и оцени екологичния риск, да определи приоритетите в своята дейност чрез ранжиране на риска. Фирмите сами следва да определят собствените си аспекти, при което да вземат предвид входовете и изходите, свързани с настоящите и миналите дейности, продукти и услуги.

Процесът на индетифициране на важните аспекти на околната среда трябва да отчита:

- Емисиите във въздуха;
- Отпадните води;
- Управлението на отпадъците;
- Замърсяването на почвите;

Системи за управление на околната среда

Написано от

Сряда, 21 Декември 2011 14:57 -

- Използването на суровини и природни ресурси;
- Други аспекти влияещи на околната среда и обществото;

□ Законодателни и други изисквания

Фирмата установява и поддържа процедура за намиране и достъп до законодателните и други изисквания, за аспектите на ОС и връзката с нейната дейност, продукти и услуги.

□ Дългосрочни и краткосрочни цели и задачи

Фирмата е задължена да документира всички свои цели и задачи, същевременно с това тя трябва да отчита всички изисквания /законодателни, технологични, финансови и др./ и становища на заинтересованите страни.

□ Програма за управление на околната среда

Необходимо е да се спазват следните изисквания:

- Определяне на отговорностите за осъществяване на целите и задачите на всяка функция и ниво от нейната структура;
- Средствата и времето за тяхното осъществяване;

Програмата трябва да описва как могат да се постигнат целите и задачите на организацията, като тя може да бъде разделена на подпрограми, които обхващат конкретни елементи от дейността.

Извършване или внедряване и операции

□ *Организация и отговорности*

Задачите, отговорностите и пълномощията трябва да бъдат определени, документирани и обявени. Ръководството на фирмата следва да осигури необходимите средства за внедряване и контрол на системата за управление на околната среда. Средствата включват необходимия персонал със специализирани умения, технологични и финансови средства.

□ *Обучение, съзнание и компетентност*

Фирмите сами определят потребностите си от обучение. Необходимо е да се осигури обучение на целия персонал, чиито функции имат отношение с околната среда. Персоналът трябва периодично да преминава квалификационни курсове по опазване на околната среда.

□ *Комуникации*

Всяка фирма трябва да поддържа и въвежда процедури за:

- Вътрешна комуникация между различните равнища и функции;
- Получаване, документация и отговорност на съответните съобщения от външни заинтересовани страни.

□ *Документация на СУОС*

Необходимите документи трябва да съдържат:

- Информация за действащи закони, производствени цели, продукти, готовност за

Системи за управление на околната среда

Написано от

Сряда, 21 Декември 2011 14:57 -

аварийни ситуации и реагиране при възникването им;

- Документи за предявяване на оплаквания, за обучение, за инспекция, поддръжка, изправност;
- Резултати от одити;

□ *Оперативен контрол и контрол на документите*

Във фирмата трябва да се провежда и поддържа процедура за контрол на всички документи. Това създава възможност за:

- Да бъдат бързо намирани ,оценявани и когато е необходимо, да се преработват в зависимост от пригодността им

За създаване, изменение и допълнение на различните видове документи се въвеждат и установяват съответни процедури и закономерности.

За изпълнение на политиката, целите и задачите по опазване на околната среда фирмата трябва ясно и точно да дефинира всички свои операции и дейности, които са свързани с основни проблеми на индустриалната и екологичната сигурност.

□ *Проверка и коригиращи действия*

Изразява се чрез наблюдения, измервания както и чрез коригиращи и предпазни действия:

Необходимо е фирмата да поддържа всички процедури свързана с документацията, като прави постоянни или периодични наблюдения и измервания на основните екологични характеристики на производствените си операции и дейности, както и оценка на съответствието им с екологичното законодателство и норми.

Системи за управление на околната среда

Написано от

Сряда, 21 Декември 2011 14:57 -

Фирмата трябва да въведе и провежда процедура за определяне на отговорностите и пълномощията за проучване и установяване на несъответствията, като предприема съответните действия за ограничаване на въздействията върху ОС.

□ **Действия**

Целта е да се установи дали не е необходимо да се правят промени в политиката, целите или основните елементи на СУОС, за да се постигне желаната и необходимата устойчивост.